

MỘT SỐ GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG ĐẠI ĐOÀN KẾT THỐNG NHẤT TRONG ĐẢNG HIỆN NAY

★ TS TRƯƠNG CỘNG HÒA

Phó Giám đốc phụ trách, điều hành,

Phân hiệu Học viện Hành chính Quốc gia tại Thành phố Hồ Chí Minh

- **Tóm tắt:** Đoàn kết thống nhất là sinh mệnh của Đảng, là vấn đề sống còn của cách mạng - cơ sở để củng cố đại đoàn kết toàn dân tộc. Đại đoàn kết toàn dân tộc, vấn đề được xác định là đường lối chiến lược của Đảng ta, nhân tố quyết định thắng lợi của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong mọi thời kỳ. Suốt tiến trình xây dựng và phát triển, để đảm bảo vai trò lãnh đạo và xứng đáng là đội tiên phong, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn coi đoàn kết, thống nhất trong Đảng là một trong những nguyên tắc cơ bản nhất của xây dựng Đảng, là sự vận động và phát triển theo đúng quy luật của Đảng cách mạng; là vấn đề sống còn của sự nghiệp cách mạng, là cơ sở để xây dựng, củng cố khối đại đoàn kết toàn dân.
- **Từ khóa:** đại đoàn kết dân tộc; đoàn kết trong Đảng.

1. Tầm quan trọng của đoàn kết trong Đảng

Đảng Cộng sản là một bộ phận trong hệ thống chính trị nhưng là lực lượng lãnh đạo, là linh hồn của khối đại đoàn kết toàn dân, cho nên “sự đoàn kết trong Đảng là quan trọng hơn bao giờ hết, nhất là sự đoàn kết chặt chẽ giữa các cán bộ lãnh đạo”⁽¹⁾.

Đoàn kết thống nhất trong Đảng bắt nguồn từ bản chất của giai cấp công nhân, đó là nguồn sức mạnh vô địch và vô tận của Đảng. Mục tiêu của việc xây dựng và củng cố Đảng là nhằm xây dựng và củng cố sự thống nhất đội ngũ của Đảng. Khi giai cấp công nhân giành được chính quyền, Đảng giữ vai trò lãnh đạo xã hội, khối đoàn kết thống nhất càng ít giao động thì ảnh hưởng của Đảng trước quần chúng càng lớn. Giữ gìn đoàn kết thống nhất trong Đảng và dân tộc là trách

nhiệm không chỉ của mỗi cán bộ Đảng viên mà là của toàn thể mọi người.

Đoàn kết thống nhất trong Đảng là cội nguồn tạo nên sức mạnh lãnh đạo cách mạng của Đảng, là nhân tố để phát huy cao độ trí tuệ và khả năng sáng tạo của những chiến sĩ tiên phong. Đoàn kết trong Đảng là tiền đề để đoàn kết toàn dân, tạo nên sức mạnh to lớn đưa con thuyền cách mạng đến thắng lợi cuối cùng. Sự đoàn kết thống nhất ý chí và hành động trong Đảng trước hết phải dựa trên nền tảng tư tưởng là Chủ nghĩa Mác-Lênin và đường lối, quan điểm của Đảng trong từng thời kỳ cách mạng.

Giữ gìn đoàn kết thống nhất trong Đảng là công việc phải tiến hành thường xuyên, chứ không phải là giải pháp tình thế; là yêu cầu tất

yếu khách quan và không chỉ là cốt lõi của vấn đề đoàn kết thống nhất trong nội bộ Đảng mà còn là của cả dân tộc và mọi giai cấp, tầng lớp trong xã hội. Chủ tịch Hồ Chí Minh khuyên các đồng chí trong Đảng phải thương yêu đoàn kết, nuôi dưỡng và phát triển tình đồng chí, nghĩa đồng bào, giữ gìn đạo đức cách mạng, chống các căn bệnh công thân, địa vị, hẹp hòi, cục bộ, kèn cựa...

Xây dựng và củng cố sự đoàn kết thống nhất trong Đảng, giữ gìn truyền thống cực kỳ quý báu đó “như giữ gìn con người của mắt mình”, phát huy vai trò là trung tâm đoàn kết của toàn dân tộc là một trong những thành công của Đảng Cộng sản Việt Nam do Hồ Chí Minh sáng lập và rèn luyện. Đoàn kết toàn dân tộc biểu hiện sâu sắc nhất là đoàn kết trong Đảng. Đoàn kết là bài học có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc đối với việc xây dựng khối đoàn kết, thống nhất trong công tác tổ chức và cán bộ của Đảng, cũng như việc xây dựng và chỉnh đốn Đảng hiện nay. *Mỗi khi nội bộ chưa thống nhất về chính trị tư tưởng, về chủ trương, về lợi ích thì không thể có sự đoàn kết nhất trí cao, đồng nghĩa với nó là sự bất ổn và tạo nên lực cản kìm hãm sự phát triển chung của tổ chức Đảng và của toàn Đảng.* Trong điều kiện hiện nay, do ảnh hưởng tác động từ mặt trái của các quan hệ xã hội, của kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế đã làm nảy sinh nhiều vấn đề phức tạp đe dọa đến việc xây dựng khối đoàn kết, thống nhất trong Đảng và trong từng tổ chức. Do đó, đòi hỏi Đảng phải kịp thời đổi mới trong công tác xây dựng và chỉnh đốn Đảng, xây dựng và giữ vững sự đoàn kết, nhất trí trong Đảng. Kịp thời phát hiện và đập tan những âm mưu, thủ đoạn của các thế lực thù địch nhằm chia rẽ, gây mất đoàn kết trong nội bộ của Đảng. *Đoàn kết trong Đảng là nền tảng quan trọng tạo nên đoàn kết xung quanh Đảng, đoàn kết trong toàn hệ thống chính trị, đoàn kết trong tư duy lãnh đạo, tư duy quản lý, tư duy chính sách,*

tư duy hành động, đoàn kết trong công tác chăm lo người dân, thực hiện chính sách an sinh xã hội, đặc biệt là nhóm yếu thế trong xã hội.

Muốn làm tròn được nhiệm vụ của Đảng thì nhất thiết phải có sự đoàn kết thống nhất trong toàn Đảng và trong toàn dân tộc. Sự đoàn kết đó phải bao gồm cả về tư tưởng, tổ chức và hành động. Nếu tư tưởng, tổ chức và hành động mà không thống nhất, không nhất quán và không đoàn kết thì không thể hoàn thành tốt được nhiệm vụ của Đảng. Đoàn kết trong Đảng thể hiện trên ba phương diện cơ bản: Về tổ chức; về tư tưởng và về hành động. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ rõ “Toàn Đảng phải tư tưởng nhất trí, hành động nhất trí, đoàn kết nhất trí mới làm tròn nhiệm vụ của Đảng”⁽²⁾.

Tư tưởng đoàn kết, đại đoàn kết toàn dân tộc giữ vị trí đặc biệt quan trọng, nhất quán và xuyên suốt trong đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước Việt Nam. Trải qua các thời kỳ cách mạng, quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc ngày càng được hoàn thiện, phát triển. Đảng luôn xác định, đoàn kết là giá trị cốt lõi, đại đoàn kết toàn dân tộc là đường lối chiến lược, là cội nguồn sức mạnh, động lực chủ yếu của cách mạng Việt Nam, có ý nghĩa quyết định mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Những kết quả đạt được trong việc tập hợp, phát huy sức mạnh khối đại đoàn kết toàn dân tộc đã góp phần quan trọng thực hiện thắng lợi các mục tiêu, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội, đảm bảo quốc phòng, an ninh, xây dựng hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh, góp phần nâng tầm cao uy tín, vị thế của Việt Nam trên trường quốc tế.

Hiện nay có nhiều vấn đề tác động mạnh mẽ đến khối đại đoàn kết hiện nay. Các thế lực thù địch trong và ngoài nước đã và đang tiếp tục khai

thác những thiếu sót, yếu kém của đất nước ta hòng phá hoại khối đại đoàn kết toàn dân tộc, gây mất ổn định chính trị - xã hội. Tuy đại đoàn kết toàn dân tộc tiếp tục được mở rộng, củng cố và tăng cường, song chưa thật sự vững chắc và đang đứng trước những thách thức không thể xem thường. Do đó, vấn đề đoàn kết dân tộc, đoàn kết quốc tế, đoàn kết đồng bào trong và ngoài nước, tranh thủ sự đồng tình, ủng hộ giúp đỡ, hợp tác quốc tế tạo thành sức mạnh tổng hợp để xây dựng và phát triển đất nước đang đặt ra rất cấp thiết.

Nói tóm lại, đoàn kết trong Đảng là quy luật tồn tại của Đảng Cộng sản Việt Nam, là nền tảng cho sự thành/bại của Việt Nam trong quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

2. Nhận diện biểu hiện mất đoàn kết trong Đảng

Thứ nhất, mất đoàn kết do “lợi ích nhóm” giữa các cơ quan công quyền, địa phương. Do lợi ích cục bộ chi phối, có sự vận động tranh thủ, đấu đá, tranh giành giữa cơ quan này với cơ quan khác. Đặc biệt nguy hại nếu sự mất đoàn kết này xảy ra giữa các cơ quan làm chính sách. Mặc dù những biểu hiện chưa nhiều nhưng trên thực tế đã có những cơ quan làm chính sách theo kiểu “cuộc giạt vào lòng”, tiến hành tuyên truyền, vận động, tranh thủ sự ủng hộ của các cơ quan, đơn vị, địa phương khác ủng hộ những quyết định, chương trình, dự án... nhằm thu lợi cục bộ cho cơ quan mình.

Thứ hai, hiện tượng “lợi ích nhóm” còn tạo ra sự “đoàn kết xuôi chiều” trong một số cấp ủy. Điều này dẫn đến tình trạng tham nhũng, tiêu cực tập thể. Một số cấp ủy thậm chí còn “quyết nghị” những vấn đề như chi “phần trăm hoa hồng”, “phí bôi trơn”, “quà tặng” trái pháp luật để mưu cầu lợi ích cục bộ cho cơ quan đó. Tình trạng “đoàn kết xuôi chiều” vì “lợi ích nhóm” này rất khó đấu tranh và là vấn đề đáng chú ý nhất trong công cuộc xây dựng, chỉnh đốn Đảng hiện nay.

Thứ ba, mất đoàn kết giữa người đứng đầu cấp ủy và người đứng đầu chính quyền địa phương. Đây là điều từng xảy ra ở nhiều địa phương và đến nay vẫn là điều cần được cảnh báo. Vấn đề “quyền anh, quyền tôi” luôn được đặt ra trong quá trình giải quyết mối quan hệ giữa hai người đứng đầu. Đã có thời điểm, không ít địa phương có biểu hiện mất đoàn kết ở mối quan hệ này. Hiện nay và lâu dài về sau, cơ chế lãnh đạo của cấp ủy đối với chính quyền địa phương sẽ còn nảy sinh những vấn đề mới, khó hoàn thiện trong một sớm một chiều. Nếu người đứng đầu cấp ủy và người đứng đầu chính quyền địa phương sa vào chủ nghĩa cá nhân, chắc chắn sẽ dẫn đến mất đoàn kết. Đặc biệt, hiện nay Đảng ta đang thực hiện giải pháp luân chuyển cán bộ, nhiều bí thư cấp ủy không phải là người địa phương thì nguy cơ mất đoàn kết càng phải được quan tâm.

Thứ tư, tình trạng “đoàn kết xuôi chiều”. Một trong những vấn đề tồn tại dai dẳng nhưng được “ngụy trang” rất tinh vi ở nhiều cấp ủy, tổ chức đảng hiện nay là tình trạng đoàn kết hình thức, xuôi chiều, thấy đúng không bảo vệ, thấy sai không đấu tranh. Đây là một trong những căn nguyên sâu xa làm suy giảm năng lực lãnh đạo, sức chiến đấu của tổ chức đảng, đồng thời là một trong những tác nhân khiến một bộ phận cán bộ, đảng viên suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống “đoàn kết xuôi chiều” bằng đúng bản chất của nó là “đoàn kết giả tạo”. Cái sự “giả” có thể thấy ở những người không bao giờ đưa ra chính kiến rõ ràng, chuyên nói dựa ý kiến lãnh đạo, chuyên dẫn lời của những vị có “tầm ảnh hưởng” để nói ý đồ cá nhân. Ở nhiều nơi hiện nay tuy được xem là “đoàn kết” nhưng thực chất vẫn có tình trạng cán bộ, đảng viên, nhân viên cấp dưới rất ngần ngại khi phát biểu trung thực, thẳng thắn, sợ nêu chính kiến, sợ mất lòng cấp trên và nhiều nỗi sợ vô hình khác. Xuôi chiều ở đây xảy ra hai thái cực:

Một là, đoàn kết xuôi chiều “tích cực”. Tức là, nhất cử, nhất động của mỗi cá nhân đều nhân danh tập thể để ủng hộ tuyệt đối các quyết định của tập thể cấp ủy trong công tác lãnh đạo, chỉ đạo.

Về mặt hình thức, có vẻ là tích cực, nhưng bản chất là tiêu cực, bởi vì: Nó triệt tiêu khả năng phản biện, tính sáng tạo của cán bộ, đảng viên thuộc quyền. Theo đó, họ chỉ phụ họa theo ý kiến của người đứng đầu, sợ mất lòng, sợ va chạm, sợ bị đánh giá là không ủng hộ cấp trên, sợ bị cô lập... Cho nên, giải pháp an toàn của họ là “thứ nhất ngồi lì, thứ nhì đồng ý”. Thứ đoàn kết xuôi chiều này, tuy chưa ảnh hưởng tiêu cực ngay một sớm, một chiều; nhưng về lâu dài, nó làm cho người đứng đầu “dương dương tự đắc”, coi mọi quyết định mình là đúng đắn, là chân lý; còn tập thể thì tự biến mình trở thành tổ chức đôn hèn, như “một guồng máy” luôn chịu sự điều khiển của người đứng đầu. Kết quả là mất đoàn kết nội bộ, thậm chí có tổ chức Đảng mất sức chiến đấu.

Hai là, đoàn kết xuôi chiều tiêu cực. Đó là hiện tượng đoàn kết với mục đích bảo vệ lợi ích cục bộ, bản vị của nhóm lợi ích tiêu cực. Vì lợi ích nhóm tiêu cực, họ sẵn sàng kéo bè, kéo cánh, cô lập và trù dập những người không cùng “cánh hẩu”, sẵn sàng chà đạp lên lợi ích của người khác, sẵn sàng nhắm mắt làm liều... Trên thực tế, nếu đằng sau một số khẩu hiệu đầy tính “dân túy”, đằng sau một số cuộc “thị sát” các công trình thuộc kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội hay các phát ngôn quyết liệt, khách quan là vây cánh hay nhóm lợi ích tiêu cực; thì tổ chức ngày càng mất đoàn kết hơn, mất dân chủ nhiều hơn; từ đó, kéo theo hàng loạt hệ lụy nghiêm trọng hơn là Đảng mất cán bộ, Nhà nước và nhân dân mất tài sản, nhân dân mất niềm tin vào một bộ phận cán bộ, đảng viên thoái hóa, biến chất...

Nguy cơ đoàn kết xuôi chiều tiêu cực trong các tổ chức đảng có thể xuất hiện không chỉ ở cấp cơ

sở mà còn có thể xuất hiện ở cả cơ quan trung ương ở các đơn vị kinh tế lớn. Chính vì vậy, phát biểu tại Hội nghị cán bộ toàn quốc quán triệt, triển khai thực hiện Kết luận và Quy định của Ban Chấp hành Trung ương về đẩy mạnh xây dựng, chỉnh đốn Đảng, tổ chức tại Hà Nội ngày 9/12/2021, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng nêu rõ: “Mọi thái độ nể nang, né tránh, hữu khuynh, “ngậm miệng ăn tiền” hoặc cực đoan, muốn lợi dụng phê bình để đả kích người khác, gây rối nội bộ, đều là không đúng”.

Nói tóm lại, hậu quả của căn bệnh mất đoàn kết hết sức nguy hiểm, không chỉ làm suy yếu tổ chức đảng, làm suy giảm niềm tin của nhân dân đối với Đảng, với chính quyền mà còn làm chậm quá trình phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, ngành. Xử lý mất đoàn kết nội bộ trong tổ chức đảng phải kiên trì, tiến hành đồng bộ và thông qua sinh hoạt đảng.

3. Nguyên nhân của mất đoàn kết trong Đảng

Nguyên nhân của những sự mất đoàn kết trong nội bộ Đảng có mấy nguyên nhân chính yếu sau đây:

Thứ tư, mất đoàn kết do cục bộ địa phương, đặc biệt trong công tác cán bộ. Tình cảm quê hương là một giá trị truyền thống đặc sắc của người Việt Nam. Tuy nhiên, nếu để tình cảm này chi phối công tác cán bộ, dễ dẫn đến mất đoàn kết giữa những người được hưởng lợi và những người không được hưởng lợi. Trong những năm gần đây, vấn đề kiểm soát quyền lực được Đảng ta đặc biệt quan tâm nhưng những tiêu cực trong công tác cán bộ chưa phải đã được khắc phục triệt để. Vấn đề mất đoàn kết do cục bộ địa phương trong nội bộ cấp ủy, tổ chức đảng vẫn là một trong những biểu hiện rất đáng lo ngại hiện nay.

Thứ hai, mất đoàn kết do thu nhập và mức sống giữa các đảng viên quá chênh lệch. Đảng viên phải đi thuê nhà đương nhiên suy nghĩ khác

xa đảng viên ở trong các biệt thự, lâu đài tráng lệ. Sự phân hóa với khoảng cách ngày càng xa về mức sống của đảng viên sẽ thúc đẩy sự khác biệt về tư tưởng, nhận thức, thậm chí dẫn đến mâu thuẫn, mất đoàn kết trong Đảng. “Đảng ta sau này sẽ là Đảng của ai?” là câu hỏi đầy trăn trở mà Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đặt ra. Rõ ràng, rất khó để có được sự đoàn kết, nhất trí cao giữa “kẻ ăn không hết” với “người lần không ra”.

Thứ ba, lề lối, phong cách làm việc thiếu nền nếp, khoa học. Khi các nguyên tắc tổ chức sinh hoạt đảng, quy chế của cơ quan, đơn vị không được giữ vững, thì số ít cán bộ, đảng viên dễ nảy sinh sự tùy tiện trong điều hành công việc, tác phong công tác, kém ý thức tổ chức kỷ luật, dẫn tới làm sai các nguyên tắc, chế độ. Đây cũng là nhân tố dễ phát sinh mâu thuẫn giữa các cán bộ chủ chốt trong tổ chức.

Thứ tư, do thiếu dân chủ, công khai, minh bạch, nhất là các vấn đề liên quan đến kinh tế, chế độ, chính sách, công tác cán bộ... Khi hệ giá trị này không được thực hiện thì khó có thể quy tụ sức mạnh tập thể, năng lực sáng tạo của cán bộ, đảng viên. Đây là môi trường nảy sinh căn bệnh quan liêu, gia trưởng, độc đoán. Và đó cũng là logic tất yếu dễ tạo ra sự đổ kỵ, thiếu sự hợp tác trong số ít cán bộ chủ chốt, giữa cấp trên với cấp dưới và nhân viên dưới quyền.

Thứ năm, bố trí, sử dụng cán bộ không đảm bảo tiêu chuẩn cũng dễ gây mất đoàn kết nội bộ. Nếu người đứng đầu tổ chức mà phẩm chất, năng lực yếu hơn người dưới quyền, lại mang nặng chủ nghĩa cá nhân, xa rời chuẩn mực đạo đức cách mạng thì ở những tổ chức đó biểu hiện cán bộ, đảng viên không phục nhau, thiếu nhất trí cả về nhận thức và hành động, thậm chí mất đoàn kết nghiêm trọng là khó tránh. Nếu trong công tác cán bộ có hiện tượng “yêu nên tốt, ghét nên xấu”, “thân quen, dòng họ” thì vô hình trung sẽ dung

dưỡng cán bộ thiếu đức, thiếu tài, vô cảm trước nguyện vọng, đời sống các mặt của nhân dân.

4. Giải pháp thực hiện đoàn kết trong Đảng

Đoàn kết trong Đảng là sức mạnh, làm nên sức mạnh của Đảng, song như Hồ Chí Minh đã nói, muốn quy tụ được cả dân tộc, Đảng cách mạng phải trong sạch, vững mạnh, đoàn kết, thống nhất, “vừa là đạo đức, vừa là văn minh”, phải “tiêu biểu cho trí tuệ, danh dự, lương tâm của dân tộc và thời đại”. Không có sự đoàn kết nhất trí, Đảng sẽ mất đi sức mạnh và hiệu lực lãnh đạo của mình. Mất đoàn kết trong Đảng còn dẫn tới nhiều hệ lụy khác: Đảng tự đánh mất sức đề kháng cần thiết, nội bộ sẽ phân tán, chia rẽ, bè phái; nhân dân, cán bộ hoang mang, thiếu tin tưởng, thậm chí mất lòng tin; kẻ thù sẽ nhân cơ hội đó khoét sâu yếu điểm, tìm cách lôi kéo, phá hoại nhằm hạ uy tín, làm suy giảm vai trò lãnh đạo của Đảng. Hiện nay, để bảo vệ và giữ gìn đoàn kết thống nhất trong Đảng “như giữ gìn con ngươi của mắt mình” cần thực hiện nhiều giải pháp, trong đó:

(1) Thực hiện tốt chế độ tự phê bình và phê bình, kiên quyết đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội, chủ nghĩa cá nhân

Làm tốt vấn đề này sẽ phát huy ưu điểm, tìm ra khuyết điểm để giúp nhau sửa chữa, giải quyết kịp thời những ý kiến chưa thống nhất trong nội bộ, không để khuyết điểm tích tụ thành khuyết điểm to sẽ rất có hại. Phê bình “phải ráo riết, triệt để, thật thà, không nể nang, không thêm bớt” nhưng phải thấm đượm tính nhân văn. Cần mở rộng dân chủ để giải quyết những khó khăn, vướng mắc trong tổ chức đảng, vì trong quá trình thảo luận để đi đến chân lý có những ý kiến khác nhau là lẽ thường tình. Do đó, cấp ủy cần bình tĩnh, nắm vững nguyên tắc tập trung dân chủ để giải quyết vấn đề theo tính chất, biên độ công tác đảng; không vội vàng quy chụp, nâng quan điểm để xảy ra trạng thái tâm lý căng thẳng không cần

thiết. Dân chủ là năng lượng sống của Đảng. Đây cũng là quy luật trưởng thành phát triển của Đảng. “Khi mọi người đã phát biểu ý kiến, đã tìm thấy chân lý, lúc đó quyền tự do tư tưởng hóa ra quyền tự do phục tùng chân lý”⁽³⁾, do đó, Bác Hồ mong muốn, kỳ vọng: “Trong Đảng thực hành dân chủ rộng rãi, thường xuyên và nghiêm chỉnh tự phê bình và phê bình là cách tốt nhất để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng”⁽⁴⁾.

(2) Giữ vững nguyên tắc tập trung dân chủ, thực hiện tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách; đề cao tính tổ chức và kỷ luật trong sinh hoạt và hoạt động của Đảng

Một khi nguyên tắc “tập trung dân chủ” trong hoạt động của Đảng không được hiểu đúng và thực hiện đúng tất yếu sẽ dẫn tới sự mất đoàn kết trong nội bộ cơ quan, đơn vị. Tập trung trong Đảng là biểu hiện của sự lãnh đạo tập thể, bảo đảm cho các chủ trương của Đảng được đúng đắn, trên cơ sở tập trung được kinh nghiệm và ý kiến của mọi đảng viên, hạn chế được những sai lầm chủ quan, phiến diện, tránh được những hiện tượng độc đoán, chuyên quyền. V.I.Lênin viết: “Chế độ tập trung dân chủ, một mặt, thật khác xa chế độ tập trung quan liêu chủ nghĩa, và, mặt khác, thật khác xa chủ nghĩa vô chính phủ”⁽⁵⁾; “Không có gì sai lầm bằng việc lẫn lộn chế độ tập trung dân chủ với chủ nghĩa quan liêu và với lối rập khuôn máy móc”⁽⁶⁾.

Trong thời gian tới, để thực hiện tốt nguyên tắc tập trung dân chủ, cần tập trung vào một số giải pháp chủ yếu sau: *Một là*, nâng cao nhận thức cho cán bộ, đảng viên về nguyên tắc tập trung dân chủ trong Đảng; làm rõ nội dung, yêu cầu của nguyên tắc tập trung dân chủ trong tình hình mới; đấu tranh chống những luận điệu xuyên tạc, phủ nhận nguyên tắc này. Mỗi tổ chức đảng và đảng viên phải nhận thức đúng đắn và thống nhất về nguyên

tắc tập trung dân chủ trong Đảng. Theo đó, dân chủ phải đi đôi với tập trung; phát huy dân chủ phải đồng thời gắn liền với chống dân chủ cực đoan, dân chủ không tuân theo kỷ cương, phép nước. Nguyên tắc tập trung dân chủ phải được thực hiện theo đúng Điều lệ Đảng và trong mối quan hệ đồng bộ với các nguyên tắc khác, như tự phê bình và phê bình, đoàn kết, thống nhất trong Đảng... *Hai là*, tiếp tục hoàn thiện, cụ thể hóa, quy chế hóa nguyên tắc tập trung dân chủ trong từng lĩnh vực, từng mặt công tác xây dựng Đảng. Cần cụ thể hóa các nội dung cơ bản của nguyên tắc này đã được nêu trong Điều lệ Đảng bằng những văn bản hướng dẫn cụ thể để các tổ chức đảng và đảng viên thực hiện. Cấp ủy, tổ chức đảng rà soát, sửa đổi, bổ sung quy chế làm việc cho phù hợp, bảo đảm đồng bộ, thống nhất và liên thông với quy chế làm việc của cấp ủy cấp trên và quy định của Trung ương có liên quan; xây dựng quy chế tổ chức và quản lý sinh hoạt tư tưởng; quy trình chuẩn bị, thảo luận, thông qua nghị quyết của các cấp ủy; quy định về việc xem xét, kết luận các đơn, thư khiếu nại, tố cáo... *Ba là*, mở rộng dân chủ đi đôi với củng cố, tăng cường kỷ cương, kỷ luật trong Đảng. Xây dựng các thiết chế, cơ chế cho phép phát huy thật sự mạnh mẽ dân chủ, trước hết là bảo đảm thực hiện các quyền của đảng viên, nhất là quyền được thảo luận, chất vấn, phê bình, thông tin, bảo lưu ý kiến. Đồng thời, với mở rộng dân chủ, phải củng cố, tăng cường kỷ cương, kỷ luật trong Đảng. Mọi tổ chức đảng và đảng viên phải nghiêm túc chấp hành chỉ thị, nghị quyết của Đảng, nói và làm theo nghị quyết của Đảng. *Bốn là*, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát việc thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ trong Đảng. Xử lý nghiêm, kịp thời những tổ chức đảng và đảng viên vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ, vi phạm Cương lĩnh, Điều lệ, nghị quyết, chỉ thị, quy định

của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, những hành vi dung túng, bao che cho khuyết điểm, vi phạm của tổ chức đảng và đảng viên; công khai kết quả xử lý. Chú trọng kiểm tra, giám sát người đứng đầu cấp ủy, tổ chức đảng, tổ chức nhà nước, Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể nhân dân trong việc thực hiện chức trách, nhiệm vụ, quyền hạn được giao và việc giữ gìn phẩm chất đạo đức, lối sống... Tăng cường kiểm tra, giám sát đối với các ban cán sự đảng, đảng đoàn, các tổ chức đảng ở các cơ quan nhà nước, các đơn vị kinh tế và các lĩnh vực dễ xảy ra sai phạm. *Năm là*, đề cao, phát huy vai trò của người đứng đầu, cán bộ chủ chốt trong việc áp dụng nguyên tắc tập trung dân chủ, đi đôi với giữ vững và chủ động, tích cực phòng, chống tình trạng xa rời nguyên tắc này. Làm rõ trách nhiệm cá nhân người đứng đầu, cán bộ chủ chốt trong thực hiện trách nhiệm nêu gương, nhất là thực hiện các nguyên tắc tập trung dân chủ, tập thể lãnh đạo cá nhân phụ trách, tự phê bình và phê bình. Có cơ chế khuyến khích và bảo vệ những người dám nghĩ, dám làm, dám đột phá, dám chịu trách nhiệm vì lợi ích chung.

(3) Tăng cường hơn nữa công tác kiểm tra, phát hiện, ngăn chặn và xử lý kịp thời hiện tượng và nguyên nhân của mất đoàn kết, thực hiện tốt chế độ thi đua khen thưởng và kỷ luật của Đảng

Đặc biệt phải coi trọng phát hiện những mâu thuẫn “quay lưng” với nhau ở các chức danh chủ chốt, bởi sự rạn nứt, mất đoàn kết ở các chức danh này thì tác hại rất lớn. Vì họ là tấm gương, bộ mặt của cơ quan, đơn vị. “Đối với những cấp ủy, tổ chức đảng vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ, cán bộ lãnh đạo độc đoán, chuyên quyền, kéo bè, kéo cánh, gây mất đoàn kết nội bộ, cấp ủy cấp trên phải chỉ đạo kiểm điểm làm rõ đúng sai, xử lý nghiêm những người có khuyết điểm, kiện toàn tổ

chức cán bộ...”⁽⁷⁾; đồng thời “Chú trọng kiểm tra, giám sát người đứng đầu tổ chức đảng, nhà nước, mặt trận và các đoàn thể nhân dân các cấp trong việc thực hiện chức trách, nhiệm vụ được giao”⁽⁸⁾.

(4) Tiếp tục xây dựng đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý chủ chốt tiêu biểu cho phẩm chất, năng lực của đội ngũ đảng viên, đủ uy tín và khả năng quy tụ đội ngũ, xây dựng khối đoàn kết, thống nhất trong tổ chức đảng

Kiên quyết chống chủ nghĩa cá nhân và chủ nghĩa cơ hội. Chủ nghĩa cá nhân là nguồn gốc tư tưởng của chủ nghĩa cơ hội. Bè phái, phe nhóm là cơ sở tồn tại của chủ nghĩa cơ hội trong Đảng. Đây là thứ giặc trong lòng “không mang gươm, mang súng” luôn là lực cản gây mất đoàn kết, thiếu tính tổ chức kỷ luật, kém tinh thần trách nhiệm, không muốn ai hơn mình... Khi trở thành đảng cầm quyền, những phần tử cơ hội tìm cách luôn lợi dụng đặc quyền, đặc lợi “có dịp đục khoét, có dịp ăn của đút, có dịp “đĩ công vi tư”⁽⁹⁾. Do đó ngăn chặn, tẩy trừ những cán bộ suy thoái đó không chỉ góp phần củng cố khối đoàn kết mà còn làm tốt công tác bảo vệ Đảng trong điều kiện mới hiện nay.

Hiện nay, đoàn kết thống nhất trong Đảng càng phải được xem là một chiến lược lâu dài đối với sự nghiệp cách mạng. Là Đảng duy nhất cầm quyền, Đảng ta càng phải xây dựng, củng cố sự đoàn kết thống nhất, có như vậy thì hệ thống chính trị, các tầng lớp nhân dân, các dân tộc mới đoàn kết xung quanh Đảng. Đoàn kết của Đảng chính là tấm gương cho cả hệ thống chính trị và là nhân tố quyết định bảo đảm đoàn kết dân tộc. Đặc biệt, trước thềm Đại hội XIV của Đảng, khi chúng ta đang đứng trước thời điểm phải lựa chọn những người xứng đáng, vừa có tài, vừa có đức để đảm nhận những trọng trách lãnh đạo đất nước, thì hơn bao giờ hết, chúng ta càng phải phát huy truyền thống đoàn kết thống nhất. Đây là trách nhiệm lớn,

mà trước hết là của tập thể, cá nhân lãnh đạo từ Trung ương đến từng cơ sở. Mỗi cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ giữ trọng trách lãnh đạo từ cấp cao đến cấp cơ sở phải thực sự thực hiện nghiêm

lời căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong Di chúc: “Các đồng chí từ Trung ương đến các chi bộ cần phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình” ❖

- (1) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật (tái bản lần thứ 3), Hà Nội, Tập 9, tr.368.
- (2) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật (tái bản lần thứ 3), Hà Nội, Tập 9, tr.480.
- (3) Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, Tập 8, tr.216.
- (4) Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, Tập 12, tr.510.
- (5) (6) V.I. Lê-nin (2006), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, Tập 36, tr.185; tr.186.
- (7) Đảng cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, Nxb. Chính trị quốc gia, tr.144.
- (8) Đảng cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng Cộng sản Việt Nam*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr.263.
- (9) Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, Tập 5, tr.641.

Tài liệu tham khảo

- (1) Nguyễn Phú Trọng (2023), *Phát huy truyền thống đại đoàn kết toàn dân tộc, xây dựng đất nước ta ngày càng giàu mạnh, văn minh, hạnh phúc*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- (2) Nguyễn Xuân Thắng (2021), *Tư tưởng, lý luận với đổi mới đất nước*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- (3) Ban Tuyên giáo Trung ương Đảng (2020), *Tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân tộc, xây dựng Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh*, Nxb. Lý luận chính trị, Hà Nội.
- (4) Nguyễn Hữu Dũng - Lê Mậu Nhiệm (Đồng chủ biên) (2022), *Phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đối với xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc trong tình hình mới*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- (5) Tạ Ngọc Tấn (Chủ nhiệm) (2013), *Nghiên cứu, làm sáng tỏ một số vấn đề lý luận về thực hiện đại đoàn kết dân tộc trong công cuộc đổi mới đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam hiện nay - Đề tài khoa học cấp Bộ do Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh chủ trì*.
- (6) Bùi Thị Minh Hoài (Chủ nhiệm) (2021-2015), *Bài học “dân là gốc”, “dân là trung tâm” và vấn đề phát huy sức mạnh nhân dân, sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc trong tình hình mới - Đề tài trọng điểm quốc gia (mã số KX.04.11/21-25)*.
- (7) Trần Thị Minh, Nguyễn Văn Tuấn (Đồng chủ biên) (2023), *Phát huy bài học “lấy Dân là gốc” trong lịch sử vào xây dựng nước Việt Nam giàu mạnh hướng tới hùng cường (Sách chuyên khảo)*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.